

ZDRUŽENA★LEVICA

Program za Lokalne volitve v Mestni občini Koper 2014

September 2014

1. Politični ukrepi

Politični problemi, ki so v splošnem diskurzu predstavljeni kot najbolj pereči (avtokratsko vodenje, nizka politična kultura, korupcija in klientelizem), niso zgolj posledica splošnega pomanjkanja vrednot, ampak njihovi vzroki ležijo v samem jedru sistema. Rešitve zato niso le v novih, bolj moralnih posameznikih, ampak predvsem v novih politikah. Predstavniška demokracija namreč omogoča kopičenje družbene moči v rokah posameznikov, hkrati pa ima negativne učinke pri aktivnem političnem udejstvovanju širše množice. Prebivalstvo prek volitev dodeli svojim predstavnikom možnost odločanja v njihovem imenu, sami pa se s političnimi vprašanji skozi sledeči mandat ne ukvarjajo. Posledice tega pa se vidijo v tem, da si politiki kopičijo moč odločanja, njihovo delovanje pa ostaja brez nadzora, saj brez politične prakse postaja ljudstvo politično nepismeno. Zato je nujna temeljita demokratizacija političnega delovanja, kjer ljudstvo ne bo odločalo le prek volitev ampak bo imelo na voljo več možnosti neposrednega vpliva na družbeni razvoj. Vpeljati je torej potrebno ukrepe, ki bodo prinesle več neposredne demokracije.

- **Spodbujanje doslednega izvajanja zbora občanov z zavezujočimi sklepi.** Zavzemali se bomo za redno sklicevanje zbora občanov ter s statutarnimi spremembami zagotovili, da občina njihove zahteve upošteva in jih poskuša v čim krajšem času uresničiti. Občani bodo imeli prek zborov možnost neposrednega vpliva na razvoj občine, poleg tega pa bodo postali s takšno prakso dovetnejši za politično delovanje, kar bo izostrilo nadzor nad politiki.
- **Uvedba participativnega proračuna.** Bistven ukrep za povečanje participacije občanov in občanov pri oblikovanju občine je uvedba instituta participativnega proračuna, ta bi omogočal, da prebivalci neposredno odločajo o razporejanju dela javnih sredstev občine. Uvedba participativnega proračuna poleg tega poveča možnost izrabe sredstev za lokalne skupnosti ter poveča transparentnost pri odločanju o nadaljnjih investicijah.

[Participativni proračun je sistem razporejanja dela proračunskega denarja tako, da o njegovi porabi soodločamo občanke in občani.

Občanke in občani z odločanjem o investicijah izboljšujemo kakovost življenja v mestu. Sami vemo, kaj najbolj potrebujemo in kako poiskati najprimernejše rešitve. V procesu participativnega proračuna občanke in občani sami določimo katere investicije so v skupnosti najnujnejše. Na ta način realizirane investicije, kar se da natančno in konkretno, odgovarjajo na potrebe skupnosti.

V proračunu Mestne občine Koper vsako leto, po tem, ko se financirajo vse z zakonom določene dejavnosti, ostanejo sredstva, katerih namen je izvajanje investicij. Gre za nekaj odstotkov mestnega proračuna, ki ga imenujemo investicijski del. To so sredstva, ki v mestnem proračunu ostanejo po tem, ko mesto zadosti vsem zahtevam Zakona o lokalni samoupravi in poravna morebitne druge obveznosti (plačevanje obresti, plačevanje zakonskih kazni itd.). V procesu participativnega proračuna bomo občanke in občani odločali o porabi teh sredstev.

Točni delež investicijskih sredstev, ki bo namenjen za participativni proračun bo vsako leto določil mestni svet. Dodeljena sredstva se bodo nato delila med posamezne krajevne skupnosti. Odločitev o razdelitvi sredstev bodo morale lokalne skupnosti sprejeti s konsenzom. V kolikor ta ne bo dosežen, se bodo sredstva razdelila glede na število prebivalcev krajevne skupnosti.

Predloge za investicije bomo oblikovali občanke in občani sami. Sami ali v sodelovanju s sosedi, prijatelji ali širšo skupnostjo bomo prepoznavali najbolj pereče

probleme in se dogovarjali kako jih bomo rešili. Razpravljali bomo in ugotavljali, katere so nujne investicije v naši skupnosti.

Občankam in občanom bodo na voljo občinske strokovne službe, s pomočjo katerih bomo pripravili in ovrednotili dogovorjene predloge, ki jih bo občinska uprava zbirala tekom celega leta. Vsi tako oblikovani predlogi bodo sestavljali listo projektov – enkrat letno pa bomo občanke in občani z glasovanjem odločili, kateri bodo izvedeni.

*Na ravni vsake krajevne skupnosti se bo enkrat letno sklical zbor občanov na katerem bomo občanke in občani izbirali med predlaganimi investicijskimi projekti. **Vsaka občanka in vsak občan bo imel na voljo pet glasov, ki jih bo lahko podelil tistim petim projektom, za katere meni, da so najpomembnejši. Tako bo oblikovan prednostni seznam projektov – od tistega z največ do tistega z najmanj prejetimi glasovi. S tega seznama bo za izvedbo izbranih toliko projektov, da bodo porabljena vsa razpoložljiva sredstva.***

Investicijske projekte izbrane na zboru občanov bo mestna uprava dolžna uveljaviti pri razporejanju investicijskih sredstev in bo hkrati odgovorna, da se izbrani projekti ob sodelovanju z občankami in občani tudi izpeljejo.

*Občinske strokovne službe bodo **v sodelovanju s prebivalkami in prebivalci** dokončno izbrane projekte pripravile v skladu z zakonskimi določili ter po predpisanem postopku javnega naročanja izbrale izvajalca, ki bo projekt izvedel.]*

- **Zavzemanje za uvedbo možnosti odpoklica župana ter občinskih svetnikov.** Možnost odpoklica bi ustvarila večji nadzor nad delovanjem predstavnikov ljudstva in preprečevala njihovo samovoljno odločanje. Sprožitev odpoklica bi temeljila na dovoljšenem številu zbranih podpisov in na posledičnem vseobčinskem referendumu v ta namen.
- **Elektronske volitve in referendumi.** V sklopu političnih ukrepov se dolgoročno zavzemamo tudi za uvedbo e-volitev oziroma e-referenduma, saj bi to zmanjšalo stroške odločanja državljanek in državljanov. Še posebej ob izvajanju referendumov, ki so trenutno najvišja oblika demokracije, se velikokrat sliši pomisleke o smiselnosti njihovih izvedb glede na stroške. Ti pomisleki so tako proizvedli splošno klimo nezadovoljstva in si prebivalstvo velikokrat želi izmikati tej obliki odločanja, ker je za nas nesprejemljivo, saj si tako sami odvzemamo možnost vpliva na politično dogajanje.
- **Reforma nadzornega odbora Mestne občine Koper.** Nadzorni odbor občine je organ o katerem javnost malo ve, zadolžen pa je za nadzor nad zakonitostjo in ustreznostjo delovanja občine in občinske uprave. Nadzorni odbor svoje naloge sploh ne opravlja in v tem trenutku je njegov obstoj sam sebi namen. Zaradi neučinkovitega delovanja nadzornega odbora občine bomo v okviru statutarnih sprememb vpeljali določitev, da nadzorni odbor imenujejo opozicijske stranke, ki so zastopane v občinskem svetu. Na takšen način bo namreč dosežen učinkovitejši in bolj demokratični nadzor nad delovanjem občine.
- **Politika odprtih knjig.** Zavzemali se bomo za večjo transparentnost političnega delovanja. Zato si želimo na internetni strani občine odpreti rubriko v kateri bi sprotno seznanjali občane s političnim odločanjem. Poleg tega bi bilo smiselno odpreti forum, ki bi občanom omogočal konstruktivno komentiranje in debatiranje, ter tudi predlaganje usmeritev Mestne občine Koper.

2. Ekonomski ukrepi

Demokratske socialistične politike si ne želijo demokratizirati le političnega polja, ampak tudi ekonomsko. V luči zavračanja privatizacije tudi na lokalni ravni, ki koncentrira moč odločanja v lastniku oziroma managementu podjetij, bomo uvajali oblike ekonomskega delovanja, ki bodo dajale delavcem večjo vlogo pri narekovanju proizvodnje podjetja. Zavzemamo se torej za delavsko samoupravljanje oziroma soupravljanje, kajti ravno delavcem je v največjem interesu dobro situirano podjetje. Delavci si namreč želijo dobrega delovanja podjetja, saj bodo tako lahko dodatno investirali vanj, kar bo dolgoročno prineslo dodatne zasluge tudi njim. Poleg tega pa razpršena moč odločanja onemogoča soliranje posameznikov, ki bi v želji po lastnem zaslužku imeli vpliv na delovanje podjetja. Sistem soupravljanja je zaradi lastniške strukture najlažje vzpostaviti v zavodih in podjetjih v lasti in solastništvu občine.

Podpiramo odpiranje zadrug, pri čemer mora, vsaj v primeru zadrug, ki so splošno družbeno koristne, občina pomagati delavcem pri ustanovitvi (lajšanje birokratskih postopkov, podeljevanje subvencij, pravna pomoč, itd.), seveda ob ustreznih popravkih zakonodaje. Prav tako podpiramo tudi socialno podjetništvo, saj kot že rečeno zagovarjamo ekonomsko delovanje, katerega težnja ne bo ustvarjanje zgolj profita, ampak tudi dejanska dobrobit družbe.

2.1 Finance Mestne občine Koper

- **Revizija in finančno prestrukturiranje proračuna Mestne občine Koper.** Prvi ukrep v novem mandatu mora biti popoln pregled sedanjega finančnega stanja mestne občine ter njegovo popolno razkritje javnosti. Pri tem se zavzemamo za pregled integralnega proračuna, ki bo zajemal tudi pregled podjetij in zavodov v občinski lasti. Po razkritju dejanskega stanja bo potrebno napraviti kvaliteten načrt prestrukturiranja in razdolževanja. Veliko vlogo pri tem mora imeti racionalizacija investicij.
- **Spodbujanje plačilne discipline.** Občina mora **postati** dober zgled in vzpostaviti pri sebi popolno plačilno disciplino, k istemu cilju pa mora zavezati javna in ostala podjetja ter ustanove, kjer ima lastniške deleže ali ustanoviteljske pravice. Na ta način bo začela postavljati pozitiven zgled v gospodarstvu in bo vplivala na poslovno kulturo.
- **Konec pospešene razprodaje občinskega premoženja.** Občina mora nujno zaključiti s pospešeno prodajo nepremičnin v njeni lasti za vsako ceno. Gre v veliko primerih za nepremičnine, kjer bi lahko občina z učinkovito izrabo in upravljanjem dosegla pozitivne učinke za lokalno okolje (npr. gospodarska aktivnost, mestni utrip, javne storitve, uporaba javnega prostora ipd.). Prodaja nepremičnin mora biti zelo tehtno preiščljena in za njo mora biti doseženo širše soglasje med političnimi skupinami in med oblastjo in zainteresiranimi občani.

2.2 Gospodarstvo in podjetništvo

- **Spodbujanje združništva na vseh nivojih.** Zadržništvo je najbolj demokratična oblika organiziranja gospodarskih subjektov in ravno zato tudi najboljši način za organiziranje proizvodnje, saj je delavsko soupravljanje filter in korektor za napačne odločitve vodstev podjetij in njihovo samovoljno obnašanje. Zadržno organiziranje bomo pomovirali tako v gospodarskih kot v negospodarskih panogah.
- **Uvajanje delavskega soupravljanja v podjetjih in zavodih v lasti MOK.** Občina bo začela s postavljanjem pozitivnega zgleda z uvajanjem delavskega soupravljanja v svojih javnih podjetjih in zavodih ter v podjetjih, kjer ima lastniške deleže. Pozitiven zgled bo lahko vzor za podjetja v zasebni lasti.
- **Reševanje problematike prekernih delavcev.** Delavci v negotovih delovnih razmerjih imajo šibak socialen status in negotovo prihodnost zaradi česar si ne uspejo ustvarjati družine in investirati v lokalno okolje, kar bi lahko zagnalo gospodarski cikel na lokalni ravni. V okviru Pravnega Centra MOK (glej točko 4.2), bomo delavce ozaveščali in izobraževali o njihovih pravicah ter o dolžnostih zaposlenih in jih tako opolnomočili za boj proti prekernemu delu. Občina bo pričela z aktivnim reševanjem problema negotovih delovnih mest, predvsem v javnih podjetjih in zavodih v njeni lasti s spodbujanjem zaposlovanja za nedoločen čas, kar pomeni dolgoročno izboljšanje statusa delavcev in njihovega socialnega varstva. Takšna delovna sila bo posledično tudi zmožna reinvestirati v domače okolje z nakupi nepremičnin, vsakdanjo porabo in, nenazadnje, participaciji pri delavskih prevzemih oz. ustanavljanju zadrug.

[Delavski prevzem je oblika lastniškega prestrukturiranja podjetja, kjer zaposleni z lastnim finančnim vložkom odkupijo delež podjetja. Na ta način se ohranja kolektivno lastništvo zaposlenih v podjetju, kar je tudi osnova oziroma nastavek za delavsko participacijo in soupravljanje]

- **Podpora razvoju Luke Koper.** Uporabili bomo vsa razpoložljiva in legitimna sredstva za pomoč pri projektih, ki so bistveni za ekološko vzdržen razvoj Luke in razbremenitev okolja ter izboljšanje kakovosti življenja občank in občanov. Tako bi podprli umestitev novih vhodov, ki bodo hitro dostopni iz avtoceste, saj bo mesto razbremenilo tovornjakov in njihovih škodljivih ekoloških in infrastrukturnih posledic. Prav tako bomo podprli realizacijo drugega tira Koper-Divača, ki bo omogočil tudi boljše potniške povezave občine z notranjostjo. Glede razvoja Luke Koper se bomo trudili za doseganje konsenza z občino Ankaran ter predvsem z odločevalci na državni ravni (lastniški delež MOK je zgolj 3,34 %).
- **Logistični center Dekani.** Območje nekdanjega Kemiplasa bi se lahko izkoristilo za izgradnjo pomožnega logističnega centra, ki bi lahko predstavljal dodatno kapaciteto Luke Koper. Šlo bi za precej bolj koristno uporabo degradiranega industrijskega območja v primerjavi s sedaj načrtovano gradnjo dodatnih nakupovalnih središč.

- **Zagon pristaniškega čezmejnega sodelovanja.** Občina Koper meji na dve tuji državi, Koper in ostala obalna mesta pa so tudi del širšega urbanega območja, ki mu pripada tudi mesto Trst. Zagnali bomo občinsko diplomatsko dejavnost in se aktivneje povezali v skupne programe s sosednjimi občinami v Tržaški pokrajini in hrvaški Istri s ciljem vzpostavljanja dobrega medobčinskega sodelovanja. Čezmejno sodelovanje je ključnega pomena za sodelovanje s pristanišči Reka in Trst, saj korpsko pristanišče dolgoročno samo ne bo uspelo konkurirati v regiji. Prizadevali si bomo tudi za oživitvev pretovora določene vrste blaga v pristanišču Raša v hrvaški Istri in oživitvev istrskih železniških povezav s Slovenijo.
- **Spodbujanje socialnega podjetništva.** Socialna podjetja so tista, ki ne zasledujejo profita in se udeležujejo v aktivnostih, ki so koristne za širšo skupnost. Take oblike podjetij bomo podprli s subvencioniranjem, z nižanjem najemnin prostorov v katerih delujejo, nudenje brezplačnih strokovnih delavnic in podobnimi podpornimi programi. Bistveno za razvoj takih, tudi prodornih in inovativnih podjetniških praks je vzpostavitev centra za *co-working* (dobesedno so-delovanje), kjer bi se po združniškem vzoru mali obrtniki in podjetniki lahko skupaj delali ter tako uspešneje prodajali svoje izdelke na trgu.
- **Spodbujanje oživljanja opuščanih in pozabljenih obrti.** Številne obrti in samostojni poklici so danes že skoraj zamrli, bi pa lahko še vedno predstavljali vir preživetja za nekatere, ki bi svojo obrt znali tudi predstaviti ustrezno javnosti in turistom ter predstaviti ob tem unikatne obrtne izdelke. Gre predvsem za obrti kot so čevljarstvo, mizarstvo, kovaštvo, izdelovanje plovil ipd. Oživljanje bi lahko smiselno povezali z oživljanjem mestnega jedra (Čevljarska ulica, nekdanja Kovaška ulica ipd.)

2.3. Univerza

Koper je univerzitetno mesto, zato moramo usmeriti občinsko politiko v večje sodelovanje z Univerzo na Primorskem. Univerze so namreč središča znanj, ki pa ne smejo biti zaprta v predavalnicah, ampak se morajo širiti po celotni družbi. Vloga občine je tako predvsem postaviti infrastrukturne pogoje za vključevanje Univerze v mestno jedro, poleg tega pa z naprednimi in drugačnimi študentskimi shemami spodbujati k temu, da diplomanti ostajajo v okolju in s tem prispevajo k oblikovanju širše akademske skupnosti, ki ni omejena zgolj na predavalnice. S tem je omogočen tudi dolgoročni razvoj mesta in regije.

- **Infrastrukturna pomoč univerzi.** Mestna občina Koper mora pomagati pri infrastrukturnih vprašanjih univerze, kot so študentske namestitve, prostori za nemoten in kakovosten pedagoški in raziskovalni proces, saj je to temelj za njeno učinkovito delovanje.
- **Sodelovanje v skupnih projektih.** Občina mora nuditi univerzitetni skupnosti (študenti, profesorji in ostali) možnost večje vpetosti v samo družabno življenje Kopa. Zato mora občina Univerzo podpreti pri različnih projektih, ki bi širili kulturo, aktivirali in izobraževali širšo družbo ter kakorkoli koristili blaginji občanov. Podpora lahko nudi z ugodnim/brezplačnim oddajanjem praznih prostorov, s subvencioniranjem projektov ali s pomočjo pri organizaciji le-teh.

- **Finančna podpora univerzi in ustanovitev inovativne štipendijske sheme.** Povečali bomo finančna sredstva za Univerzitetni štipendijski sklad, kot MOK, kot tudi podjetja v občinski lasti, ter tako nudili bodočim diplomantom prakso in s tem večje možnosti za kasnejšo zaposlitev. Hkrati bomo s tem uvedli drugačen sistem štipendiranja, ki bo peljal v smeri zaposlovanja. Štipendisti MOK bi tako dobili sredstva za razvoj programov in projektov s področja študijskega delovanja, ki bi jih uresničevali v MOK. S tem bi perspektivne kadre postopoma uvajali v delo ter istočasno s temi projekti pozitivno vplivali na razvoj mesta.

3. Razvojna politika

Razvojna politika, ki jo eko-socialisti zagovarjamo, mora biti egalitarna in trajnostno naravnana. Zato se zavzemamo za enakomeren razvoj celotne občine, tako mestnega jedra kot tudi zaledja. Nujno je potrebno razvojna sredstva razporediti smiselno na nivoju primarne in sekundarne lokalne samouprave, saj mora iti razvoj v smeri izboljšanja življenja vseh občank in občanov in ne le v lepote popravke najbolj izpostavljenih točk v občini. Ob tem pa je potrebno tudi ohraniti poudarek na trajnostnem razvoju, ki se kaže skozi podporo energetske učinkovitosti stavb, trajnostni poselitvi, pridobivanju energije iz obnovljivih virov, podpori ekološkemu kmetovanju ter vzpostavitvi učinkovitega javnega prevoza. Na tem mestu zato izpostavljamo nujne infrastrukturne projekte in koncepte urejanja prostora, za katere menimo, da so nujni za to, da Mestno občino Koper pripeljemo v status trajnostnega preboja, ki bo v celoti izkoristil strateške in razvojne priložnosti regije.

V sklop trajnostno naravnane razvoja mora biti vključena tudi energetska prenova zastarele infrastrukture, ki bo omogočala veliko bolj varčno in učinkovito porabo energije. Urediti pa moramo tudi pridobivanje električne energije. Glede na prostorske danosti moramo smiselno spodbujati nove okolju prijazne oblike pridobivanja obnovljive električne energije (vetrnice, vračanje v omrežje, sončne elektrarne).

3.1 Urejanje prostora in urbanizem

V smeri sonaravnega razvoja pa mora peljati tudi morebitno širjenje naselij. Ob tem ne smemo pozabiti na ohranjanje zelenih površin v mestu, kjer se bodo lahko prebivalci sprehajali, družili, in preživljali prosti čas. Mesto mora zadovoljiti potrebe ljudi s svojimi programi, obenem pa se tudi oblikovati po človeškem merilu in v skladu z željami prebivalcev. Najboljše oblikovanje mesta je participativno oblikovanje, ki se formira v stalnem dialogu med prebivalci/uporabniki, arhitekturno-urbanistično stroko ter lokalno oblastjo.

Poleg tega mora vizija mesta vključevati njegov zgodovinski položaj. Koper se je skozi zgodovino vzpostavljalo kot centralno jadransko mesto z bogato beneško dediščino. Razvoj, tudi turistični, tega prostora se mora tako ozirati na to dediščino ter jo ohraniti in nadaljnji razvoj peljati v spoštovanju do tega konteksta.

- **Sprejem prostorskega načrta Mestne občine Koper.** Nujen je sprejem prostorskega načrta za celotno občino, ki bi moral nadomestiti sedanji sistem namenske rabe zemljišč. V njem so potrebne spremembe, ki bi na bolj logičen in trajnosten način spodbudile razvoj občine. Redefinirati bi bilo potrebno urbano območje Kopra (npr. danes to sega do Škofij, ni pa vključen Škocjan). Konglomeracije

bi bilo potrebno oblikovati središčno in ne obcestno, saj bi tako dosegli manj razpršeno gradnjo ter tudi boljšo organizacijo javnih storitev in infrastrukture (predvsem javnega prevoza).

- **Vključevanje širše arhitekturne stroke v prostorsko načrtovanje.** Številni občinski posegi v prostor, tako arhitekturni kot urbanistični, so se v preteklosti snovali le na podlagi inženirskih meril in brez sodelovanja arhitekturnih oblikovalcev. V zadnjem času se pojavlja težnja po favoriziranju ozkega kroga ideološko skladnih arhitektov in birojev. Zavzemamo se za konec elitizma in za vpeljavo širokega dialoga (konference, okrogle mize) na tem področju. Organizirali bomo povsem odprte natečaje za posamezne rešitve ter oblikovali posvetovalna telesa, kjer bo vključen širok nabor raznolikih strokovnjakov iz Slovenije in tujine.
- **Pospešeno reševanje vlog za spremembo namembnosti zemljišč.** Številne tovrstne vloge ležijo nedotaknjene brez obravnave že več let na občini. Občane bi bilo potrebno nehati ohranjati v neprestanem čakanju po razrešitvi. Postaviti bi bilo treba tudi jasna merila za razreševanje takih vlog (le tako bo namreč pozitivna ali negativna razrešitev takoj jasna), ki bodo vključevala zavzemanje proti razpršeni gradnji in zaščito kvalitetnih kmetijskih zemljišč.
- **Energetska prenova stavbnega fonda v občini.** Občina se bo lotila energetske prenove nepremičnin v njeni lasti, kar je ključen ukrep za racionalno porabo energije. Zavzemali se bomo tudi za sofinanciranje energetske prenove stavb v lasti občanov in podjetij. Ob tem bi bilo treba izdelati tudi analize energetske učinkovitosti večjih stavb ter ugotoviti kateri objekti so najbolj potrebni prenove. Ukrep blagodejno vpliva tudi na gradbeništvo in zaposlovanje, sredstva pa je možno črpati tudi iz Evropskih strukturnih skladov.
- **Ureditev večjega mestnega parka.** Ni vsaka zelena površina tudi koristna in uporabna, najbolj uporabna površina pa so urejeni parki. V mestni občini vlada res veliko pomanjkanje parkovnih površin, edini pravi mestni park je park Hlavaty pri mestni tržnici. Uredili bomo precej večji in programsko bogat mestni park po vzoru večjih slovenskih in evropskih mest. Idealna lokacija zanj je območje med semedelsko promenado in Piransko cesto.
- **Ozelenjevanje mesta v skladu z istrskim in mediteranskim značajem.** Mesto bomo ozelenjevali izključno z avtohtonimi rastlinskimi vrstami in drugimi rastlinskimi vrstami, ki so v skladu z meditaransko in istrsko identiteto mesta.
- **Škocjanski zatok dodatno promovirati in dodatno urediti.** Urediti nove sprehajalne poti, ki bi omogočile dostop do zatoka z mestne strani. Postaviti hlevske prostore za konje in boškarine ter informacijski center za obiskovalce. Kjer še vedno vztraja problem s komarji in neprijetnimi vonjavami bi bilo potrebno aktivneje vzdrževati in spodbujati vodno pretočnost v samem zatoku, pri čemer je potrebno posvečati pozornost tamkaj živečim živalskim in rastlinskim vrstam.

- **Vzpostavitev boljših pogojev za pse in ostale hišne ljubljence.** Uvedli bomo bolj gosto postavitev odlagalnikov za pasje iztrebke, kar bo omogočilo boljše pogoje za sprehajanje, hkrati pa poostri nadzor nad odstranjevanjem pasjih iztrebkov. V mestnem parku bomo postavili tudi poseben ograjen prostor za igro in razvedrilo hišnih ljubljencev, v sklopu urejanja novega priobalnega pasu pa tudi pasjo plažo. Vzpostavili bomo boljše pogoje za delovanje kinološke zveze ter za boljšo in bolj umirjeno lokacijo za njihov poligon. Dolgoročno bo občina podprla izgradnjo novega sodobnega veterinarskega centra z večjim in sodobnim zavetiščem.
- **Ureditev garažnih hiš namesto parkirišč.** Pospešene gradnje parkirišč na velikih površinah so povzročile marsikje izgubo zelenih površin in nastanek velikih asfaltnih "puščav". Zavzemamo se za gradnjo parkirnih hiš za reševanje mirujočega prometa, saj bi to omogočilo ohranitev zelenih površin. Parkirne hiše je možno kvalitetno arhitekturno oblikovati ter nato tudi povezati z sistemom P+R (park and ride; parkiraj in se odpelji). Parkirne hiše bomo opremili z dovoljšnjim številom polnilnih mest za električna vozila.
- **Posodobitev železniške ter avtobusne postaje v Kopru.** Zavzemamo se za smiselno prenovo sedanje glavne avtobusne in železniške postaje, ki je že več desetletij zanemarjena in ne opravlja kvalitetno svoje naloge osrednjega prometnega vozlišča v mestu. Uredili bomo njeno lažjo dostopnost ter medsebojno povezavo.
- **Mesto prijazno invalidom.** Urediti vso javno, cestno in ostalo infrastrukturo prijazno invalidom, tam kjer to ni zagotovljeno. Predvsem je potrebno zagotoviti dostop v vseh javnih ustanovah, saj so te včasih najtežje dostopne. Opremljati je potrebno javne napise z braillovo pisavo ter postaviti ulične talne oznake za slepe in slabovidne. Odpreti je potrebno dialog z organizacijami, ki se ukvarjajo s to tematiko ter narediti analizo pomanjkljivosti.
- **Dostopnost do interneta.** Nenehno naraščanje pomembnosti interneta zahteva, da ta postane javna dobrina, ki je dostopna vsem ne glede na materialna sredstva posameznika. Trenutno je njegova dostopnost namreč odvisna od zmožnosti plačevanja posameznika, zato je naš dolgoročni cilj urediti brezplačen internetni dostop za vsa gospodinjstva. Postopno bi uredili močnejši in širše dostopni brezžični internetni dostop v mestnem jedru nato pa ga s časoma širili tudi v zaledje mesta.

3.2 Podeželje in kmetijstvo

Urejanje življenjskih razmer na podeželju je ključen pogoj za ustavitev dodatnega izseljevanja občanov iz zaledja, kar bi omogočalo revitalizacijo teh območij. Revitalizacijo bomo spodbujali tudi s podpiranjem ekološkega kmetovanja in zelenim turizmom. Zagovarjamo stališče, da moramo povečati stopnjo samooskrbe. Usmeritev v prehransko samooskrbo prinaša nova delovna mesta, dodatno samostojnost regije, trajnostno naravnano pridelavo hrane ter bolj učinkovit nadzor nad kvaliteto izdelkov.

- **Izboljšati osnovno infrastrukturo podeželja.** Kjer je to še potrebno je nujno nadgraditi osnovno prometno in komunalno infrastrukturo na podeželju (ceste, kanalizacije, vodovod, elektrika, itd.). Popolnoma razvita infrastruktura je pogoj za kvalitetne življenjske pogoje in zaustavitev izseljevanja s podeželja.
- **Krajinsko oblikovanje večjih gradbenih posegov.** Pri večjih javnih gradbenih projektih na podeželju je potrebna udeležba krajinskih arhitektov, saj lahko le tako ustvarimo infrastrukturo, ki ne bo uničevala tradicionalne podobe istrske krajine.
- **Izboljšanje dostopa do interneta v zaledju.** Internet je ključen pogoj za razvoj, zato je nujna okrepitev telekomunikacijskega omrežja, kjer je to še pomanjkljivo. Postavili bomo tudi območja z brezplačnim brezžičnim internetom na ključnih točkah na podeželju (središča krajevnih skupnosti, turistično razvite vasi).
- **Ustanovitev krajinskih parkov Dragonja in Kraški rob.** Krajinski parki niso le orodje za učinkovito varovanje narave, ampak tudi platforme za spodbujanje razvoja podeželja. V okviru krajinskih parkov v šavriniji in na kraškem robu bi lahko organizirali in bolje promovirali (skupna blagovna znamka) delovanje eko-kmetijskih zadrug, pa tudi spodbujali zeleni turizem in njegov razvoj.
- **Spodbujanje oblikovanja eko-kmetijske zadruge.** Enotna kmetijska zadruga za področje Kopra in slovenske Istre bi omogočila povezovanje številnih malih kmetov, s čimer bi se močno izboljšal njihov položaj. Z zadrugo bomo zagotovili boljšo organizacijo proizvodnje in prodaje lokalnih, domačih in zdravih pridelkov, nenazadnje pa tudi doseganje višjih odkupnih cen na trgu. V sodelovanju z občino bi lahko zadruga organizirala tudi redno veletržnico oziroma borzo lokalnih pridelkov, kjer bi lokalni pridelovalci lahko ponudili svoje izdelke (kmetijstvo, ribištvo, mesnine).
- **Vzpostavitev promocijskih prodajaln za lokalne pridelovalce.** Pidelovalce sadja, zelenjave, domačih dobrot ter izdelkov domače obrti bi bilo treba primerno predstaviti v mreži promocijskih prodajaln, ki bi stale na ključnih točkah v občini. Prodajalne bi lahko delovale po konceptu socialnega podjetništva, pri njihovem organiziranju in pri dobavi bi lahko sodelovale eko-kmetijske zadruge in krajinska parka.
- **Oskrba javnih ustanov v občini z lokalno pridelano ekološko hrano.** Šole, vrtce in javno kuhinjo v Mestni občini Koper bi lahko oskrbovali z ekološko pridelano hrano iz lokalnih kmetij in eko-kmetijskih zadrug. S tem bi dosegli zdravo prehrano otrok in šolarjev, promocijo lokalnih pridelkov, pomagali pa bi tudi lokalnim kmetom.
- **Ozaveščanje prebivalcev podeželja in kmetovalce.** Organizirati izobraževanje iz ekologije, agronomije, ekološke pridelave in domače obrti za prebivalce podeželja in kmetovalce. Z novimi znanji in tradicionalnimi veščinami kmetovanja bodo ti lahko pomagali pri zagonu razvoja podeželja.

3.3 Oživitev in obnova mestnega jedra

Eden izmed vidnejših in pogosto bolj izpostavljenih problemov v občini je zamiranje mestnega jedra. To ni bilo že več mandatov deležno večjih investicij, ki so se zato koncentrirale le na njegovem obrobju. Posledično je sledilo infrastrukturno in programsko osiromašenje, ki je vidno na vsakem koraku. Razvoj mestnega jedra je zato prepuščen partikularnim nestrokovnim posegom in stihiji, zaradi česar se s časom njegove kvalitete celo izgubljajo. Kljub vsemu gre še vedno za oblikovno, simbolno in izkustveno najbogatejši del mesta, ki mu bo zato potrebno posvetiti posebno pozornost.

- **Oblikovanje organizacije, ki bo koordinirala oživitev mestnega jedra.** V organizacijo je potrebno pritegniti KS Koper Center, Samoupravno italijansko skupnost, kulturne ustanove iz mestnega jedra (gledališče, muzej, galerije), samostojne kulturnike, Univerzo na Primorskem ter nevladne organizacije, ki delujejo na območju mestnega jedra (Pina, MKSMC, PUF, KŠOK, ipd.). Organizacija bo temeljila na enakovrednem sodelovanju vseh akterjev, njeno poslanstvo pa bo ureditev kulturnega dogajanja v mestnem jedru.
- **Infrastrukturna obnova kulturne dediščine in mestnega jedra.** Spodbujanje obnavljanja in uporabe objektov kulturne dediščine v turistične, socialne, izobraževalne in kulturne namene. Številne palače so v zelo slabem stanju in so potrebne prenove. Druge so večinoma spremenjene v stanovanja in zaprte za javnost. Te objekte treba temeljiteje izkoristiti, predstaviti in uporabiti. Poleg tega je dolgoročno nujna prenova fasad, ki mora biti estetska in energetska, tlakovanje številnih zapostavljenih ulic, prenova in poenotenje ulične opreme (klopce, koši, javna razsvetljava, itd.). Potrebno je tudi stalno čiščenje in vzdrževanje površin (golobji iztrebki, Da Pontejev vodnjak). V slopu obstoječih občinskih služb, bomo prav tako okrepili strokovno svetovanje za občane in sodelovanje zavoda za spomeniško varstvo.
- **Oddajanje nezasedenih poslovnih prostorov po simbolični najemini.** Občina si mora prizadevati za dokupovanje nezasedenih poslovnih prostorov v mestnem jedru, po njihovi obnovi in opremlitvi jih oddajati po simbolični najemini novim akterjem: zadrugam, poslovnim subjektom, ki se ukvarjajo z dejavnostjo opuščanih obrti, galerijam, ateljejem, antikvariatom, gostinskim lokalom, popularnim trgovinam ipd. Poslovni prostori nebi smeli samevati in ostajati prazni.

4. Socialna problematika

4.1 Stanovanja

Streha nad glavo, kot temeljna pravica, mora postati uresničljiva za vsakogar. Pri tem vprašanju se eksplicitno vidi problematika sistema in logike profita; vedno več ljudi je namreč zaradi naraščajoče revščine ob stanovanje, hkrati pa vedno več stanovanj sameva, saj jih zaradi visokih cen ne morejo prodati.

- **Upravljanje z obstoječimi kapacitetami.** Sprejeli bomo ukrepe, ki bodo obstoječe kapacitete naredile ljudem bolj dostopne, predvsem z razširjeno najemodajalsko shemo stanovanj v občinski lasti. Poleg tega bo potrebno te kapacitete tudi primerno urediti. V nekaterih je na primer zaradi staranja prebivalstva, nujna vstavitev dvigal.
- **Izgradnja neprofitnih najemnih stanovanj.** Nadaljevati mislimo z njihovo izgradnjo, saj je po njih še vedno veliko povpraševanja. Pridobitve novih kapacitet bi bile mogoče tudi z obnovo in nadgraditvijo dosedanjih večstanovanjskih stavb. Sredstva za gradnjo stanovanj bi bilo možno črpati tudi iz dela profita podjetij v javni lasti, ki morajo tudi vlagati v lokalno okolje in v socialno varnost družbe.
- **Kvaliteta gradnje.** Nasprotujemo ceneni gradnji, ki že v nekaj letih začne kazati številne tehnične in praktične pomanjkljivosti. Poudarek mora biti tudi na kvalitetnem prostorskem umeščanju in arhitekturnem načrtovanju stanovanj, saj s pozornostjo takim dimenzijam gradnje kasnejšim prebivalcem bistveno in trajno izboljšamo kvaliteto življenja.

4.2 Družinska problematika

- **Varovana stanovanja za starejše občane in stanovanjske skupnosti za starejše občane.** Varovana stanovanja ali domove bi lahko financirali na način, da bi zagotovili kritje stroškov z oddajanjem nepremičnega premoženja varovancev v najem. S tem bi premoženje ostalo v lasti varovanca, občina bi si zagotovila vir za kritje stroškov upravljanja varovanih središč. Neuporabljene večstanovanjske stavbe bi bilo smiselno preurediti v stanovanjske skupnosti za starejše občane, ki so še samozadostni. Na tak način ne bi prihajalo do potiska na obrobje starejših občanov ter se jim po logiki varovanih stanovanj tudi zagotovilo varno življenje in oskrbo. To se lahko doseže tudi z evropskimi sredstvi. S tem bi se posledično sprostile bivalne kapacitete za družine ter posameznike.
- **Zimska otroška igralnica.** Investicija v večji pokriti in ogrevani prostor z otroškimi igrali in drugo potrebno infrastrukturo z namenom zagotavljanja kvalitetnega preživljanja prostega časa družin z otroki v primeru slabega vremena in ostalih dejavnikov.

- **Varna hiša za žrtve družinskega nasilja.** V občini bo potrebno vzpostaviti varno hišo za žrtve družinskega (ter tudi drugega) nasilja, ki bo bila na odmaknjeni in neznani lokaciji ter bo nudila varno začasno prebivališče in zatočišče pomoči potrebnim. Vzpostaviti bo treba tudi sicer širšo mrežo varnih točk, kjer bodo lahko žrtve nasilja kadarkoli poiskale pomoč. V to mrežo bi lahko vključili tudi občinske urade, kar bi bilo potrebno promovirati.

4.3 Zaščita in pomoč socialno ogroženim skupinam

Položaj marginaliziranih skupin se v času krize še hitreje slabša, tako zaradi vsiljenih rezov v socialno državo, kot tudi zaradi vidnega širjenja nestrpnosti, ki s krizo privre na dan. Zato se moramo nujno postaviti v bran tem skupinam, saj so bili do sedaj od etabilirane politike večinoma zanemarjeni. Občino bomo zato usmerili k reševanju njihove problematike.

- **Javna kuhinja za socialno ogrožene.** Javna kuhinja predstavlja pomembno pomoč tistim, ki so na robu preživetja in si ne morejo priskrbeti toplega obroka. Javna kuhinja se bo oskrbovala s pomočjo lokalnih pridelovalcev hrane, kar pomeni tudi istočasno podporo kmetijstvu.
- **Stanovanjska skupnost za brezdomce.** Enega od objektov v lasti občine bomo preuredili v stanovanjsko skupnost za brezdomce in za kogarkoli, ki trenutno nima strehe nad glavo. Problematike brezdomstva namreč ni mogoče reševati z zavetišči, saj le-ta zgolj prelagajo rešitev. Taka stanovanjska skupnost bi lahko vzpostavila osnovni pogoj za reintegracijo brezdomcev v družbo. Na lokaciji se lahko izvajajo tudi programi izobraževanja in ozaveščanja za tovrstno skupino ljudi.
- **Promocijska kampanja proti diskriminaciji vseh vrst.** Občina mora finančno podpreti društva in projekte, ki promovirajo družbo strpno do drugačnosti. Le na takšen način si lahko prizadevamo graditi miroljubno, sožitno in uspešno družbo. Vse marginalne skupine, vključno s priseljenci, brezposelnimi, verskimi in etničnimi manjšinami in istospolnimi, morajo biti v Kopru dobrodošli. Bolje je potrebno tudi poskrbeti za rehabilitacijo odvisnikov.
- **Ureditev varnega prostora za LGBT skupnost.** V slovenski Istri živijo številni posamezniki in posameznice istospolne usmerjenosti, vendar se kot taki ne razkrivajo in ostajajo nevidni zaradi strahu pred diskriminacijo in nasiljem. Občina si mora prek podpore nevladnim organizacijam s tega področja prizadevati za vzpostavitev varnega okolja za LGBT skupnost ter tudi fizičnih varnih prostorov za srečevanja in delovanje nevladnih organizacij. Naš cilj je, da Koper postane varno mesto za spolne manjšine, ki so trenutno povsem nevidne.
- **Ureditev varnih prostorov za manjšine.** Občina mora zagotoviti tudi varne prostore za srečevanje in druženje etničnih in verskih manjšinam, s čimer bo omogočala njihovo družbeno in kulturno udejstvovanje ter tako postavila temelje za strpnejšo družbo.

4.4 Pomanjkanje vrtcev

Dolgoročno se zavzemamo za zagotovitev vrtcev vsem otrokom, zato ostro nasprotujemo kakršnemu koli dodatnemu višanju plačila. Vrtci so namreč že sedaj občutno predragi, saj so visoke cene način krpanja finančne luknje zaradi prevelike zadolženosti občine. Poleg previsokih cen pa je problematična tudi infrastrukturna podhranjenost z vrtci, tako v smislu njihovega števila, kot tudi v smislu neprimernosti nekaterih prostorov.

- **Nižanje cen.** Za povečanje dostopnosti vrtcev moramo vsekakor znižati cene, kar bo mogoče z reorganizacijo proračuna, kjer bomo zagotovili več sredstev za vrtce. Poleg tega pa moramo narediti več plačilnih razredov, ki bodo bolj realno porazdeljeni po dohodkih posameznega gospodinjstva.
- **Prezasedenost vrtcev.** Večina vrtcev je prav tako prezasedenih zaradi česar pade kvaliteta dela v njih. Zato se zavzemamo za dodatno gradnjo vrtcev, ki jih bomo načrtovali z gradnjo novih neprofitnih stanovanj. Kratkoročno pa bi to problematiko lahko rešilo tudi spodbujanje ustanovitve zadrug (subvencioniranje, nudenje primernih praznih prostorov, strokovno svetovanje), ki bodo nudile oskrbo za otroke, ki jim ne uspe dobiti mesta v vrtcu. To bo kratkoročno rešilo tako prezasedenost vrtcev, kot tudi ustvarilo nova delovna mesta.

5. Varovanje okolja

5.1 Javni prevoz

Obalno-kraška regija je na drugem mestu v Sloveniji po koncentraciji osebnih avtomobilov, zato prihaja do številnih problemov. Pri tem izstopata pomanjkanje brezplačnih parkirišč in neizogibna potreba po uporabi osebnega avtomobila, kar je za uporabnika drago in obremenjujoče za okolje. Pri tem so posebno na udaru vsi občani in obiskovalci Kopra, ki del dnevnega prihodka zapravijo za plačevanje parkirnine, vzdrževanje avtomobilov ter potrošnjo fosilnega goriva. Kljub temu pa rešitve ne vidimo v popolni vrnitvi na brezplačno parkiranje, ampak predvsem v širitvi uporabe javnega prevoza ter njegovi večji učinkovitosti.

- **Center za koordinacijo javnega prevoza v Slovenski Istri.** Smiselna je vzpostavitev centralnega upravljanja javnega potniškega prometa v Mestni občini Koper ter širše v slovenski Istri. Ob tem bi bila nujno potrebna prilagoditev urnikov avtobusov, ki bi se morali v večji meri prilagoditi šolskemu in službenemu času večine prebivalstva. Poudarek je nujen tudi pri vzpostavitvi učinkovitejših primestnih potniških linij s pogostejšim urnikom ter za ohranitev in potencialno širitev potniških linij, ki servisirajo širše zaledje.
- **Boljše čezmejne prometne povezave.** Trudili se bomo za vzpostavitev partnerskega odnosa z javnimi prevozniki na hrvin Tržaškem, s katerim bomo vzpostavili učinkovite stike obalnega in tržaškega potniškega sistema (predvsem skupna postajališča na mejnih prehodih), bo povečalo čezmejno mobilnost.

- **Vzpostavitev sistema P+R.** Za prebivalce, ki se zaradi narave svojega prebivanja ne morejo poslužiti javnega prevoza bomo uredili vzpostavitev sistema »Parkiraj in se pelji« oz. "Park and Ride (P+R)", na smiselnih mestih. Pri tem bi se prebivalke in prebivalci iz zaledja z avtomobilom pripeljali do parkirišča od tam pa bi pot nadaljevali z javnim prevozom ali s kolesom. Ta sistem bo zmanjševal stroške posameznika, poleg tega pa bo zmanjševal onesnaževanje okolja.
- **Subvencioniranje in dolgoročno brezplačni javni prevoz.** Kratkoročno se bomo predvsem zavzemali za ohranjanje subvencioniranja cen javnega prevoza, pri čemer bi bilo nujno subvencionirati tudi mesečne vozovnice na avtobusni liniji Koper-Izola-Piran, ki so še vedno predrage.
Dolgoročno se zavzemamo za brezplačen javni prevoz. Zanimiv je sistem, kjer bi lahko računali na sodelovanje večjih podjetij, ki bi lahko namesto plačevanja potnih stroškov (seveda z dovoljenjem zaposlenega) plačevala v sklad, ki bi bil namenjen za javni prevoz. Denar, ki ga sicer delavec ne bi dobil direktno za potne stroške, bi bil tako namenjen za brezplačen javni prevoz, le-tega pa bo lahko koristil sam, kot tudi njegova (morebitna) družina. Tako bi kljub izgubljenemu direktnemu prihodku, celotna bilanca gospodinjstva bila pozitivna. Tak instrument uspešno že deluje ponekod po Sloveniji, zato je izvedljiv tudi v Kopru.
- **Vzpostavitev sistema morskega taksija.** V začetku 20. stoletja je najučinkovitejši javni promet potekal po morju s parniki. Danes je morje kot lokalna prometna pot premalo izkoriščeno. Zavzemamo se za vzpostavitev morskega taksija, ki bi lahko po morju prevažal potnike med Trstom, Ankaranom, Koprom, Izolo in Piranom in bližnjimi hrvaškimi istrskimi mesteci. Morski prevoz bi bil velikokrat tudi koristen kot panoramska vožnja za turiste, razbremenil bi tudi večje prometne zagate.

5.2 Onesnaževanje in odpadki

Pri razvoju občine je potrebno spodbujati okolju prijazne dejavnosti in zagotavljati, da se tiste, ki to niso, kar se da najbolje prilagodijo obstoječim zakonom na področju varstva okolja. Veliko pozornosti pa bomo posvetili tudi delu na ekološki osveščenosti obrtnikov, kmetov in sploh vseh občanov. Med ključnimi potezami v boju proti onesnaževanju sta dokončanje izgradnje kanalizacijskega sistema ter porast ločenega zbiranja odpadkov.

- **Širitev sistema ločenega zbiranja odpadkov.** Razširitev in okrepitev sistema ločenega zbiranja gospodinjskih odpadkov po celotni občini ter ga izboljšati z organizacijo gosto postavljenih ekoloških otokov. Redno odnašanje vseh ločeno zbranih odpadkov in zaviranje uporabe odlagalnikov za splošne odpadke. Na področju ločenega zbiranja odpadkov je potrebnih tudi več promocijsko-izobraževalnih akcij.
- **Okrepitev sistema zbiranja kosovnih in nevarnih odpadkov.** Z ukinitvijo sistema datumov zbiranja kosovnih odpadkov v posameznih krajevnih skupnostih in z uvedbo sistema dopisnic je prišlo do manjše dostopnosti odlaganja tovrstnih odpadkov za občane. Ponovno bomo uvedli krajevna zbiranja in tudi vzpostavili bolj dostopen center za odlaganje kosovnih odpadkov.

- **Dograditev in dokončanje kanalizacijskega sistema.** Nadaljevati je potrebno z izgradnjo kanalizacije kjer te še ni, saj v nasprotnem primeru se odpadne vode iz greznic iztekajo v naravno okolje (pri tem je ravno zaledje najbolj problematično). Potrebno bo izvesti zamenjavo strupenih azbestnih cevi ter tudi sanirati in posodobiti obstoječe kanalizacijsko in vodovodno omrežje.
- **Odstranjevanje azbestnih gradbenih elementov.** Stimulirati je potrebno zamenjavo nevarnih azbestnih kritin na individualnih hišah in pomožnih poslopih, predvsem z zagotavljanjem brezplačnega odlaganja odpadne kritine ter logistično pomočjo pri demontaži in odlaganju.
- **Individualni izračun smetarine.** V najkrajšem možnem času preiti na individualni obračun dejanskih količin sortiranih gospodinjstskih odpadkov v vseh naseljih, ter na ta način zagotoviti pravičen obračun smetarine po dejanski količini ustvarjenih odpadkov. Na ta način bi lahko tudi ustvarili precej boljši pregled nad stanjem odlaganja in ločevanja odpadkov v občini.
- **Poostren nadzor nad nedovoljenim odlaganjem odpadkov.** Občinsko redarstvo bi bilo potrebno pooblastiti za nadzor nad nedovoljenim odlaganjem odpadkov ter tudi kadrovsko okrepiti z namenom izvajanja takega poostrelega nadzora. Ob tem bi bilo potrebno tudi izdelati natančen pregled nedovoljenih odlagališč ter začeti njihovo sanacijo.
- **Vzpostavitev ekološke takse za uporabo sidrišča in pristanišča.** Naša država in naše pristanišče sta eden redkih primerov, pri katerih še ni poskrbljeno za ekološko takso za uporabo sidrišča in pristanišča. Zato se zavzemamo za uvedbo le te na prihod, sidranje in privezovanje ladij v slovenskem morju ter v koprskem pristanišču. Ekološka taksa bi seveda morala biti dorečena v sodelovanju s pristaniškimi oblastmi in vodstvom, državnimi organi, organizacijami katerim je ekologija domena ter z ladjarji. Za slednje bi morala taksa biti nesporna in nikakor ne bi smela predstavljati obremenjujočega stroška.

6. Kultura

Kultura, še posebej družbeno kritična in alternativna, je v kapitalistični družbi postavljena na margino, saj ne proizvaja presežnega profita. V imenu varčevanja, ki je postal glavni moto držav v času krize, je zato že tako podhranjena bila izpostavljena še dodatnemu hiranju. To pa se nam zdi nesprejemljivo, saj je po našem mnenju takšna vrsta kulture nujna za intelektualni razvoj celotne družbe, in predstavlja blagodejno protiutež potrošniško naravnani kulturi. Zato je potrebno angažirano in alternativno kulturo potisniti bolj v ospredje in, da bi bila bolj prisotna v javnosti. Raznolika kulturna ponudba nenazadnje tudi blagodejno vpliva na vsakdanje življenje ljudi, na prepoznavnost mesta in na pozitiven razvoj turizma.

Koper ne premore kina v katerem bi se predvajala nekomercialna filmska produkcija, ne premore močnega glasbenega prizorišča s stalnim programom sodobne nekomercialne (klasične ali alternativne) in urbane glasbe in kulutre, ne premore dogodkov, ki bi aktivneje in množičneje spodbujali sodobno literarno ustvarjalnost. Koper in njegovo zaledje nujno

potrebujeta podporo ne-komercialnim zvrstem kulture, ki sedaj hirajo in so nujno potrebne za vsestranski razvoj družbe. Koper je danes dom popularne kulture, ki je povsem zavlada tudi v mestnem središču. Prepričani smo, da ključni akter v odmiku od tega pojava so prav mladi in njihova ustvarjalnost, kateri treba dati povsem proste roke in dobre pogoje za delovanje. Aktiviranje mladih v socialnem in kreativnem smislu bo tudi vzpostavilo ugodno družbeno klimo - s kvalitetnim preživljanjem prostega časa (tudi s kvalitetno ponudbo večernega dogajanja) bo posameznike in mladino lažje odvracati od škodljivih vedenj (drog, alkoholizma, nasilja, ipd.).

Neprimeren odnos do kulture se vidi tudi v zanemarjanju pestre kulturne dediščine na našem območju. Zato se zavzemamo za boljše ohranjanje in obnovo kulturne dediščine in aktivno promocijo le-te. Trudili se bomo, da obiskovalkam in obiskovalcem ter tudi občankam in občanom, predstavimo in jim razkažemo vse kulturne znamenitosti, ki jih ima naše območje. Tako bi pripomogli k večji zavesti prebivalk in prebivalcev o zgodovini in lepotah, ki jih premore naše mesto s svojo okolico, poleg tega pa bi lahko na tem temelju gradili pestrejšo turistično ponudbo.

6.1 Spodbujanje kulturnega dogajanja

Za delovanje organizacij, ki se ukvarjajo z mladimi in njihovo ustvarjalnostjo, je potrebno v bodoče nameniti večja finančna sredstva. Prav tako je potrebno mladinskim organizacijam podati smernice in strokovno pomoč za pridobitev finančnih sredstev, ki so na voljo prek državnih in evropskih razpisov. Poleg do sedaj hitro razvijajoče se istrske podeželske kulture je potrebno zagnati tudi razvoj urbanih zvrsti kulture, saj bo to Koper približalo evropskim urbanim središčem in tudi mladi generaciji, ki po tem povprašuje.

- **Vzpostavitev mreže mladinskih kulturnih centrov** v občini, kjer bi mladi lahko preživljali prosti čas, se družili, se udeleževali raznolikih programov in izražali svojo ustvarjalnost.
- **Pričeti vzgajati festivalsko kulturo.** Poiskali in opremili bomo primerna mesta za poletno festivalsko dogajanje ter festivale tudi finančno podprli. Dobri primeri so v Gračišču (festival Histeria), v Pomjanu, v Koprskem mestnem jedru. Ob zaprtju priobalne ceste Koper-Izola bi tudi to območje lahko postalo primerno festivalsko prizorišče.
- **Omogočanje vzpostavitve avtonomne cone za mlade.** V primeru samorganiziranja avtonomnih mladinskih kulturnih con je vloga občinske oblasti pomembna, saj mora ta tako dogajanje podpreti in ne zatirati ter vzpostavljati s takimi skupinami konstruktiven dialog. Več primerov v Sloveniji in tujini je pokazalo da so take cone dobrodošle za razvoj kvalitetne kulture (Metelkova v Ljubljani, Freetown Christiania v Kopenhavnu, ipd.)

6.2 Kulturna infrastruktura

- **Vzpostavitev filmske kulture.** Ponovno je treba vzpostaviti filmsko gledališče, ki bi se postopoma vključil v “Art kino mrežo”, ter širše kot urbani center kulture. V sklopu širitve filmske kulture bomo ponovno uvedli letni kino. Koper je nekoč že imel svoje poletno filmsko prizorišče na odprtem, ki je bilo po ureditvi parkirišč za tržnico uničeno. Za spodbujanje poletnega filmskega dogajanja bi bilo smiselno v okviru mestnega središča in sredi zelenih površin urediti prostor za letni kino, ki bi popestril poletno kulturno dogajanje.
- **Podpora razvoju kvalitetnih glasbenih prizorišč.** Prostori s kvalitetnim ozvočenjem, primerno lokacijo, dobro akustiko in primernimi kapacitetami so nujen pogoj, ki omogoča koncerte glasbenih skupin in izvajalcev. Takih prostorov na slovenski obali primankuje, zaradi česar je potrebno njihovo nastajanje podpreti finančno in logistično. Kvalitetna infrastruktura bo omogočila tudi razvoj glasbene scene in s tem razvoj talenta številnih kvalitetnih koprskih glasbenikov.
- **Ureditev sodobne in velike čitalnice.** Z nedavno preureditvijo osrednje knjižnice Srečka Vilharja je bila tudi ukinjena nekdanja velika čitalnica, ki je ne glede na zasedenost predstavljala pomembno središče za učenje dijakov in študentov, sedanja nadomestna čitalnica pa je premajhna in odmaknjena. Potrebna je ureditev nove in večje čitalnice v okviru mestnega jedra, kjer bi lahko občani in študenti našli miren kraj za učenje in branje.

6.3 Kulturno in umetniško delovanje

- **Podpora sodobnim vizualnim umetniškim praksam.** Sodobno vizualno umetnost zaznamujejo konceptualne in kritične umetniške smeri (konceptualna umetnost, body art, tech art, street art, ipd.), ki so v slovenski Istri premalo prisotne, jih pa lahko najdemo bodisi v Ljubljani, Celju ali Mariboru. Popestritev umetniške ponudbe v slovenski Istri bi lahko prinesla podpora posameznikom, ki se s takimi praksami ukvarjajo ter oblikovanje posebnega prostora zanje.
- **Spodbujanje delovanja kulturno umetniških društev.** Slovenska Istra premore številna mala kulturno-umetniška društva, ki v veliko primerih nimajo vzpostavljenih primernih pogojev za delovanje. Mestna občina Koper mora še bolj okrepiti in nuditi več pomoči pri prostorski rešitvi za delovanje, finančno podporo, vključevanje v turistične dogodke, promocije občine, ipd.
- **Podpora literarnim in drugim kulturnim dogodkom z več kulturno tematiko.** Živimo na območju mešanja kultur (italijanska, slovenska, hrvaška, priseljenci iz držav bivše Jugoslavije), kar še posebej zaznamuje literarno in drugo kulturno ustvarjanje. Istrsko in manjšinsko literarno in drugo kulturno ustvarjanje bi morali bolj predstaviti javnosti, pa tudi spodbuditi njeno produkcijo skozi različne projekte.

6.4 Prireditve in dogodki

Prireditve v Mestni občini Koper se čedalje bolj prepuščajo pop kulturi in se osredotočajo le na gastronomsko ponudbo naše regije (sladice, vino, tartufi, oljčno olje ipd.). Potrebno bi bilo ponudbo prireditev popestriti tako, da se vključuje širše kulturne vsebine in ne le gastronomske. Pomembno bi bilo zbujanje istrskega duha tudi izven hrane, saj Istra premore še številne druge značilnosti - šege, navade, pripovedke, glasbo, narečje, igre, ipd. Pri vsem tem se precej pozablja pozabljeno kulturo italijanske skupnosti in njene tradicije.

- **Oživitev festivalske dejavnosti v dialogu z mestnim prebivalstvom.** Koper je tradicionalno imel poletno festivalsko prireditev (Primorski poletni festival), ki je med številnimi izredno priljubljena in je danes prekinjena. Potrebna bi bila njena oživitev po konceptu festivala z različnimi zvrstmi predstav na različnih prizoriščih po vzoru velikih mestnih festivalov, ki skušajo zajeti čim širše, a kakovostne, umetniške prakse. Izjemno pomembno pri organizaciji je sodelovanje z lokalnim prebivalstvom in upoštevanje njihovih želja, predvsem pa dobro organizirano čiščenje ter odvoz smeti, kot je to urejeno na vrhunskih festivalih.
- **Organizacija medkulturnega sejma.** V Kopru, poleg avtohtone italijanske narodne skupnosti, živi veliko etničnih manjšin, predvsem iz držav bivše Jugoslavije. Mesto Koper je v zgodovini bilo stičišče kultur, in ravno ta vidik se je v zadnjem času nekoliko zabrisal. Takšen sejem bi bila svojevrstna dobra praksa pri večji integraciji teh manjšin, kar bi tudi okrepilo sodelovanje z njihovimi kulturnimi društvi.

7. Turizem

Z razvojem turizma smo v zadnjih letih lahko zadovoljni, vsekakor pa je problematično dejstvo, da gre večinoma za enodnevne obiskovalce, ki se v mestu ustavijo le za nekaj ur. Potrebno bo razviti nove programe, ki bodo turiste spodbujali k večdnevnomu postanku v mestu. Koper je potrebno razviti iz prehodne destinacije v večdnevno destinacijo, kar pa je mogoče le s svojo posebno "zgodbo", ki jo mora zase mesto izumiti in za njo živeti. Pri tem igra pomembno vlogo tudi oživitev in obnova mestnega jedra ter nadaljevanje in razširitev prakse sedanjih uspešnih prireditev (Sladka Istra, JEFF, Folkest, Cuban Salsa Festival, ipd.) ter organizacija novih.

V samem mestu je potrebno izkoristiti še neizkoriščene potencialne, ki jih prinašajo ugodna prometna lega, pristanišče, zelena okolica, lega ob morju, ter zgodovina in kulturna dediščina mestnega jedra. Zgledovati se je potrebno predvsem pri bližnjih italijanskih in hrvaških istrskih mestih, ki svojo kulturno podobo in kulturno dediščino izjemno uspešno tržijo in ponujajo. Lega ob morju prinaša možnosti razvoja letoviškega turizma, še posebej ob prihodnjem zaprtju obalne ceste med Koprom in Izolo. Zaradi razvoja velikih športnih kapacitet je lahko tudi Koper kot center športnega turizma posebna razvojna niša, ki še ni docela izkoriščena.

Tudi podeželje je bilo v zadnjem času deležno precejšnjega razvoja turizma. Zgodovina podeželskih vasi, tipična arhitektura in ohranjena narava so primerne danosti za razvoj trajnostnega in zelenega turizma, ki predstavlja v svetu naraščajoč trend. Kljub temu

podeželski turizem nudi še veliko možnosti za razvoj. Na podeželju je še vedno premalo prenočitvenih kapacitet, turističnih kmetij je le peščica. Kulturna dediščina istrskih vasi je le v redkih primerih primerno predstavljena, prometne povezave do osnovnih podeželskih znamenitosti so zelo slabe.

Pri tem mora priti tudi do medobčinskega sodelovanja, saj je eden izmed ključnih problemov turizma slovenske Istre tudi razdrobljenost in partikularno gledanje na turizem vsake obalne občine posebej. V Sloveniji in na Hrvaškem so nekatere regije že uspele vzpostaviti celovite blagovne znamke in s tem enotne turistične destinacije (Zeleni Kras, Hrvaška Istra ipd.), kar je nujno tudi za naše območje. Tudi čezmejno povezovanje bi lahko prineslo številne koristi, saj imajo sosedje z turizmom že zelo dobro prakso in razvito ponudbo.

- **Pobuda za vzpostavitev enotne turistične organizacije Slovenske Istre.** Gre za nujno potezo za povezavo krovnih turističnih organizacij vseh štirih obalnih občin v okrilju ene enotne turistične organizacije, ki bi promovirala slovensko obalo z zaledjem kot enotno destinacijo. Taka poteza bi lahko prinesla precej boljše koordinacijo promocijskih dejavnosti, boljše koordinacijo organizacije prireditelj, boljši pretok informacij med informacijskimi centri ter tako tudi boljši servis za turista in občana.
- **Ciljne turistične destinacije na podeželju.** Potrebno je narediti izbor središč v zaledju, kjer bi se koncentrirala turistična dejavnost, bodisi v obliki urejene kulturne dediščine, bodisi v obliki povečanih prenočitvenih kapacitet, kot tudi v bogatejši gastronomski ponudbi in boljših prometnih povezavah. Vsaka izmed teh središč bi lahko izoblikovala svojo "zgodbo" in po njej postala prepoznavna.
- **Ureditev obalnega pasu med Koprom in Izolo.** Zaprtje sedanje obalne ceste prinaša številne priložnosti za razvoj nove plaže v Žusterni. Tukaj bomo v sodelovanju z občino Izola uredili prijetno promenado, ob njej bomo ekološko sanirali obalo in celoten priobalni pas z ureditvijo plaž, umestili bomo nove pomole ter ob poti tudi paviljonske objekte z raznoliko gostinsko in turistično ponudbo iz ponudbe lokalnih zadrug. Skupaj z občani bomo tudi uredili nekatere dodatne športne kapacitete, npr. igrišča za odbojko na mivki. S tem bo tudi možen precejšen razvoj letoviškega turizma in posledično novih, vendar trajnostnih hotelskih kapacitet.
- **Športni turizem.** Pomembna turistična panoga, v katero mora občina investirati je razvoj športnega turizma. Že sedaj Koper premore dobre kapacitete in naravne danosti za razvoj takšne oblike turizma. Največji problem so nastanitvene kapacitete, kar bomo uredili z izgradnjo hotela znotraj kompleksa olimpijskega bazena.

8. Šport in rekreacija

Šport predstavlja na lokalni ravni izjemno pomembno dejavnost, saj je temeljni pogoj za zdravje populacije, uspehi ekipnih športov pa zagotavljajo pomembni faktor združevanja skupnosti. Zagotovili bomo dodatna finančna sredstva za pomoč društvom in klubom, ki izvajajo športno in rekreativno dejavnost za svoje člane, pri čemer pa je potrebno podpreti predvsem masovni rekreativni šport in rekreacijo, v katerem bo svoje interese zadovoljevalo

čim večje število občanov in občank. Večjo pozornost bo potrebno nameniti tudi ozaveščanju mladih pri rekreativnem udejstvovanju, predvsem v starosti od 15. do 25. leta starosti, saj so ti pri obiskovanju rekreativne dejavnosti v manjšini.

Splošna tendenca je pojavljanje ter organiziranje čedalje večjega števila športnih panog. Občina mora z novimi programi razvoja športa zagotoviti predvsem pogoje za množičnost pri športnem udejstvovanju. Zagotoviti bo potrebno zadostno število zelenih oz. športno-rekreativnih površin tudi znotraj mesta, kjer bo možna različna oblika rekreacije. Spodbujati, kot nišo, je potrebno tudi "morske in vodne" športe, kot so veslanje, jadranje, športni ribolov, potapljanje ter temu nameniti ustrezno infrastrukturo.

V zadnjem obdobju je v Kopru tudi moč slediti zatonu profesionalnega ekipnega športa, saj so številni uspešni klubi bili deležni hudih finančnih težav, stečajev in drugih moralno spornih praks. V športih kot so nogomet, rokomet, košarka, odbojka in vaterpolo, Koper nima več vodilnih moštev, ki bi se lahko borila za sam vrh na državnem nivoju. Vzrokov za to je precej, od izkoriščanja klubskih blagajn, do nestrokovnosti vodenja in razdrobljenosti klubov. Kot rešitev za tako neslavno situacijo predlagamo združevanje moči in povezovanje osrednjih mestnih klubov v enotno organizacijo - športni konzorcij. Ob tem je potrebno tudi podpreti številčnejši obisk športnih prireditev in pozitivno navijaško kulturo, saj bleščeči športni objekti brez obiskovalcev in navijačev so le goli beton brez vsebine. Koprške klube je potrebno ponovno povezati s Koprčani in Koprčankami, ki so njihovo osnovno občinstvo ter najbolj zvesti podporniki. Zaradi tega menimo, da bi bilo potrebno tudi njih vključiti v delovanje te organizacije in jim dati besedo pri odločanju o razvoju posameznega kluba.

- **Ureditev varne mreže kolesarskih in pohodniških poti po celotni Mestni občini Koper.** Koprška občina je čedalje bolj obiskana s strani rekreativnih kolesarjev, ki marsikje so še vedno prisiljeni v uporabo izredno prometnih in nevarnih cest. Predlagamo dograditev občinske kolesarske mreže na način, da bi se lahko izven glavnih prometnic postavile varne kolesarske in pohodniške poti v naravi. Tukaj je predvsem potrebno poudariti dokončno dograditev Parenzane v Bertokih (pomemben del še vedno poteka po cesti).
- **Ureditev krajevnih športnih centrov v središčih krajevnih skupnosti.** Številni kraji v občini premorejo manjše športne parke z asfaltiranimi igrišči. Programe teh parkov želimo razširiti z novimi programi ter obstoječo infrastrukturo dopolniti in obnoviti. Podprli bomo tudi izgradnjo malih "street workout" telovadišč v okviru lokalnih športnih centrov.
- **Ureditev centra vodnih športov v Žusterni.** Niša vodnih športov (surfanje, veslanje, jadranje, itd.) je izredno pomembna za Koper, saj ima za to primerno lokacijo in naravne danosti. V sklopu ureditve obalnega pasu bomo uredili tudi center sodobnih vodnih športov, ki bo na voljo tako profesionalnim športnikom, kot tudi rekreativcem in turistom.
- **Združitev osrednjih koprskih športnih društev v konzorcij.** Združitev največjih in najpomembnejših koprskih športnih klubov v konzorcij bi lahko prinesla skupno razvojno strategijo za vse klube, skupno iskanje sponzorskih sredstev in ureditev skupnega trženja ter ostalih podpornih služb. Skupni simboli bi poenotili

občutek pripadnosti občinstva koprskemu športu in zato prinesli razvoj več klubom hkrati. Nujno bi bilo povezati predvsem klube s področij nogometa, rokomet, košarke, odbojke in vaterpola. Najpomembnejša pridobitev takega načina organiziranja bi bilo sistematično vključevanje občinstva in navijačev v delovanje konzorcija ter tako tudi soupravljanje klubov s strani ljudi, ki so jim ti najbolj pri srcu.

- **Dokončanje olimpijskega bazena.** Opravili bomo analizo načetosti objekta s strani vremenskih vplivov in določili načrt za njegovo sanacijo ter uporabo, skladno z rezultati, podprli dokončanje kompleksa olimpijskega bazena, v kolikor bo to v mejah racionalne porabe sredstev in v kolikor se bo prebivalstvo strinjalo s tem.
- **Ureditev zanemarjenega Skate parka.** V zadnjem času opažamo porast popularnosti skejtanja med mladino, ki pa za ta namen večinoma uporablja Carpacciev trg in Taverno. Uredili bomo star zanemarjen Skate park ter širili njegov program in tako omogočili primeren poligon za tovrstne rekreativce.